

raadsvoorstel

Agendapunt 2023, nr. XI-pm

Zaaknummer 2221174

Te behandelen door S. Metaal-ten Dolle

Onderwerp: Water- en rioleringsprogramma 2024-2028

Pagina **1** van **6**

Aan de raad,

Inleiding

Waarom een Water- en rioleringsprogramma?

Te veel, te weinig, te vies. Dat zijn de uitdagingen met 'water' waar we de komende jaren voor staan. Water moeten we gaan zien als onze belangrijkste grondstof (het 'blauwe goud').

Om de uitdagingen met water aan te gaan en de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente op niveau te houden, is het van belang de openbare ruimte met de onderliggende systemen en structuren te onderhouden. Eén van de kernfactoren hierbij is het in stand houden en optimaliseren van de voorzieningen omtrent de riolering en het watersysteem. Deze hebben immers de volgende belangrijke doelen voor het dagelijks leven:

- Het beschermen van de volksgezondheid tegen infectieziekten;
- Het schoonhouden van de bodem en het oppervlaktewater;
- Het voorkomen van schade door hevige regenval én bij extreme droogte in de bebouwde omgeving;
- Het voorkomen en beperken van structureel nadelige gevolgen van grondwater.

Het inzamelen en verwerken van afvalwater en hemelwater is een taak van ons als gemeente. Het waterschap zorgt vervolgens voor de zuivering van het afvalwater. Tevens hebben wij een regierol in de aanpak van structurele grondwateroverlast in het stedelijk gebied. De gemeentelijke watertaken hebben eveneens raakvlakken met veel andere beleids- en taakvelden (zoals wegen, groen en ruimtelijke ordening). De afstemming wordt gerealiseerd door gedeelde en gezamenlijke kwaliteit van de openbare ruimte in de integrale onderhouds- en vervangingsprogramma's. Hier bovenliggende belangrijke doelstellingen voor onze gemeente zijn de beleving van water in de dorpen en wijken door inwoners, ondernemers en toeristen, en het duurzaamheidsdenken bij de invulling van de riool- en watertaken. Water en riolering zijn meer dan ooit van invloed op de leefbaarheid! De riool- en watertaken gaan dan ook verder dan alleen de buizen onder de grond. Onder meer de gemalen, randvoorzieningen, beken, sloten en greppels dragen bij aan de bovenstaande doelen.

Watertaken, klimaatopgaven en het Wrp

Het Wrp beschrijft de visie en ambitie van de gemeente Winterswijk omtrent de wettelijke riool- en watertaken. Het Wrp geeft toetsbare kwaliteitskaders voor het in stand houden van de huidige voorzieningen en het toekomstbestendig waterrobuust en klimaatadaptief maken van de riolering, watersysteem en leefomgeving. Het Wrp geeft inzicht in de programmering van de activiteiten voor de inzameling, transport en verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater en het beheer en onderhoud van gemeentelijk oppervlaktewater in de gemeente Winterswijk, voor de periode 2024 t/m 2028, en geeft een doorkijk voor de lange termijn.

De effecten van de klimaatverandering raken nauw aan de gemeentelijke watertaken en zorgplichten: de gevolgen van heftige regenbuien, toenemende hitte en toenemende droogte komen nu al aan het licht. Ook leidt het verstenen van de bebouwde omgeving, zeker in combinatie met de klimaatverandering, tot een grotere kwetsbaarheid van woon-, werk- en winkelgebieden. Van belang is dat de openbare ruimte straks meerdere functies vervult (zoals berging van water-op-straat en

verwerking van water in groenvoorzieningen). De juiste uitvoering van de watertaken draagt bij aan de integrale aanpak van droogte, toenemende hitte en wateroverlast.

Samenwerking in de regio

Tot slot willen wij benadrukken dat wij in het proces samen optrekken met de gemeente Oost Gelre en het waterschap Rijn en IJssel. Samenwerking in de regio staat op de bestuurlijke agenda, en het opstellen van onderhavig plan past prima daar prima binnen. Enerzijds om van elkaar te leren en elkaar te versterken, anderzijds vanuit synergievoordeel in het proces door het bundelen van overlegmomenten en het gebruik kunnen maken van elkaars kennis en kunde.

Voorstel

1. Het Water- en Rioleringsprogramma 2024-2028 (Wrp) vast te stellen.
2. In te stemmen met het handhaven van de rioolheffing op het huidige niveau t/m 2028, met uitzondering van de inflatiecorrectie per jaar.
3. Het Gemeentelijk Waterplan Winterswijk 2019-2023 (GWP) in te trekken.

Relatie met (huidig) beleid

Met dit Water- en rioleringsprogramma wordt het beleidskader en de financiering voor de riool- en watertaken door de Raad vastgesteld voor de periode 2024 t/m 2028 en vervangt hiermee het Gemeentelijk WaterPlan (GWP) 2019-2023.

De klimaatadaptatiestrategie en de uitvoeringsagenda 2022-2027 zijn vorig jaar vastgesteld. Hierin staan de acties, activiteiten en maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie geformuleerd en geprioriteerd in de uitvoeringsagenda voor de periode 2022-2027. Het uitvoeren van de maatregelen zorgt ervoor dat Winterswijk zich voorbereidt op de effecten van klimaatverandering en de kans op de risico's zoveel mogelijk verkleint. De klimaatadaptatiestrategie en het Wrp kunnen niet los van elkaar worden gezien, maar vullen elkaar aan.

Beoogd(e) effect(en)

Het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2024-2028 geeft inzicht in de omvang, het functioneren en de kwaliteitstoestand van de voorzieningen waarmee wij als gemeente Winterswijk invulling geven aan de wettelijke zorgplichten van het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater, en onze zorg voor het oppervlaktewater. Onze inwoners en ondernemers kunnen ervan uitgaan dat de riool- en watertaken op een professionele, adequate en kosteneffectieve manier door de gemeente worden ingevuld

Argumenten

Ad 1.

Visie

De visie en het Programma Water en Riolerings wordt in den lande het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) genoemd. Voor de eenduidigheid is deze afkorting gehanteerd. Het Wrp beschrijft de visie en ambitie van de gemeente Winterswijk omtrent de wettelijke riool- en watertaken. De uitwerking van deze ambities wordt te zijner tijd gekoppeld aan de strategische doelen en pijlers uit de nog op te stellen Omgevingsvisie Winterswijk. Het Wrp geeft toetsbare kwaliteitskaders voor het in stand houden van de huidige voorzieningen en het toekomstbestendig, waterrobuust en klimaatadaptief maken van de riolerings-, watersysteem en leefomgeving. Afspraken en verplichtingen uit het verleden én vanuit het beleid dienen realistisch te zijn. In het Wrp is eenduidig vastgelegd hoe hiermee wordt omgegaan en op welke wijze invulling wordt gegeven aan de zorgplichten, zodat onze inwoners en ondernemers weten waar zij aan toe zijn.

Programma

Het Wrp geeft inzicht in de programmering van de activiteiten voor de inzameling, transport en verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater en het beheer en onderhoud van gemeentelijk oppervlaktewater in de gemeente Winterswijk. Voor de periode 2024 t/m 2028 zijn de onderzoeken,

activiteiten en maatregelen per jaarschijf geagendeerd en gebudgetteerd. Voor de lange termijn (tot 2080) geeft het Wrp een doorkijk.

Financiering

De manier van omgang en wijze van invulling is vervolgens omgezet in een consequentie voor zowel de tariefontwikkeling van de riool- en waterzorgheffing als de personele middelen. De focus ligt op het programma, en de financiering hiervan vanuit de riool- en waterzorgheffing, voor de planperiode 2024 t/m 2028.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het stellen van het beleidskader, het college is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleidskader. Het is aan het college hoe zij op een doelmatige en efficiënte wijze dit beleidskader invult.

Van beleidskader naar operationele uitvoeringsplannen

De status van het Wrp onder de Omgevingswet is dat het enerzijds een programma is en anderzijds een uitwerking van de Omgevingsvisie. De beleidskaders daaruit zijn door de gemeenteraad nog niet vastgesteld. Wel is de klimaatadaptatiestrategie en bijbehorende uitvoeringsagenda in 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Het Wrp hoeft niet perse te worden vastgesteld door de gemeenteraad. Anderzijds werkt dit Wrp de beleidskaders nader uit voor de riool- en watertaken en is in het Wrp de financiering en de impact op de koers rioolheffing beschouwd. De rioolheffing zelf wordt jaarlijks vastgesteld door de raad in de rioolverordening. Het Wrp is hiervoor de belangrijke onderlegger.

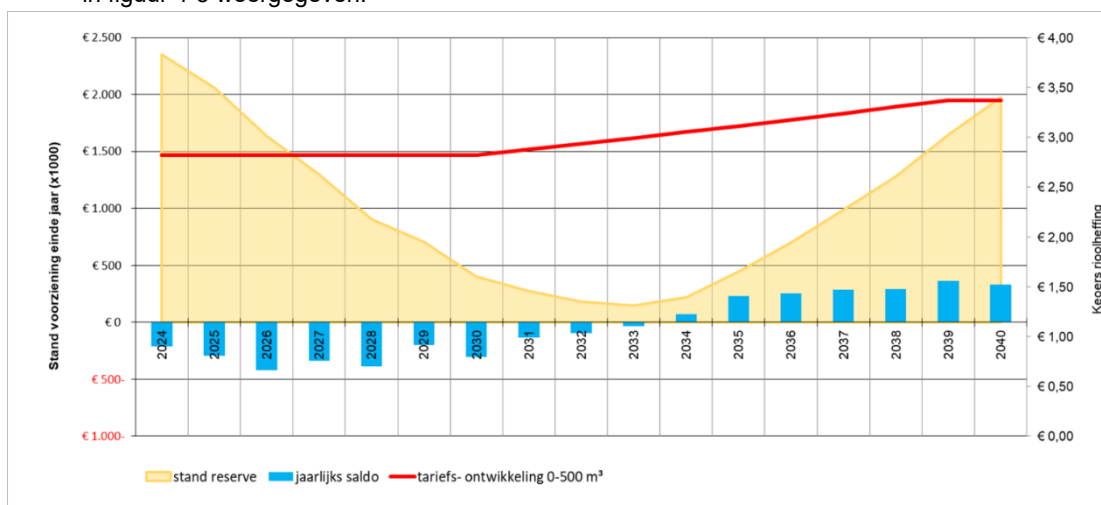
Aangezien de Omgevingsvisie, de Klimaatadaptatiestrategie én dit Wrp voor het eerst in deze vorm en onderlinge samenhang worden opgesteld, is er in deze overgangsfase voor gekozen ook Wrp bestuurlijk te laten vaststellen door college en raad. Met dit Water- en rioleringsprogramma wordt het beleidskader en de financiering voor de riool- en watertaken door de Raad vastgesteld voor de periode 2024 t/m 2028 en vervangt hiermee het Gemeentelijk WaterPlan (GWP) 2019-2023.

Ad 2.

Advies ontwikkeling rioolheffing

Geadviseerd wordt de heffing de komende planperiode enkel aan te passen met de indexatie. Hiermee wordt de voorziening gebruikt om de stijgende kosten op te vangen. Hieronder is het verloop van de voorziening in het geval van dit scenario gegeven.

Het handhaven van de heffing op het huidige niveau is een optie. De voorziening zal geleidelijk worden benut. Na de planperiode is een stijging noodzakelijk. Om te voorkomen dat de voorziening volledig leegloopt, zal de riool- en waterzorgheffing op termijn verhoogt moeten worden. De benodigde stijging na de planperiode (+2,0% voor de periode 2031-2039) en het benutting en vulling van de voorziening, is in figuur 4-3 weergegeven.

Figuur 4-3: Verloop voorziening met geleidelijke stijging riool- en waterzorgheffing.

Uitgaande van de huidige rente van 2,0% tot het einde van de planperiode, en het blijven activeren van de vervangingsbudgetten, zou betekenen dat eind 2028 de voorziening €623.000 bevat. Alle

voorgenomen maatregelen worden hiermee gefinancierd, evenals de voorgenomen klimaatadaptieve maatregelen. In geval van een stijgende rente zal wellicht alsnog een verhoging van de riolheffing noodzakelijk zijn om kostendekkend te blijven.

Ad 3.

Met dit Water- en rioleringsprogramma wordt het beleidskader en de financiering voor de riool- en watertaken door de Raad vastgesteld voor de periode 2024 t/m 2028 en vervangt hiermee het Gemeentelijk WaterPlan (GWP) 2019-2023.

Financiële aspecten/risico's

Scenario's:

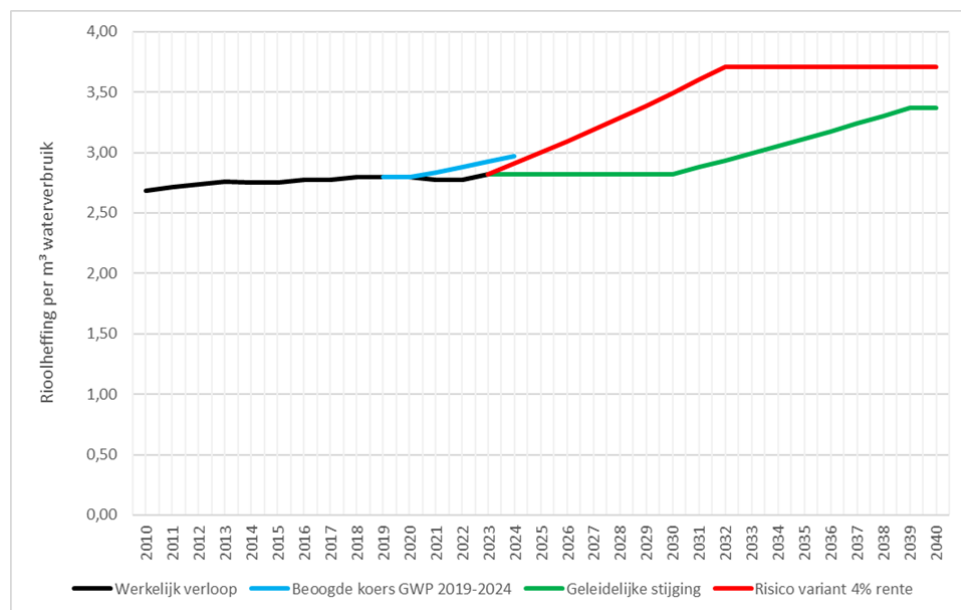
Het beleid van onze gemeente is dat de lasten voor de rioleringszorg en watertaken voor 100% gedekt worden

door de riolheffing, met een sluitende begroting voor een gezonde financiële situatie. Jaarlijks beschouwt onze gemeente de balans, inclusief mutaties op de voorziening riolering. Eventuele tekorten of overschotten worden bij de jaarrekening geëgaliseerd met de voorziening riolering. Aan de hand van drie scenario's zijn de consequenties voor de riool- en waterzorgheffing inzichtelijk gemaakt:

1. Handhaven huidig peil riolheffing;
2. Geleidelijke stijging van de riolheffing met benutting voorziening riolering;
3. Risicovariant met een rente van 4,0%.

De uitgebreide verkenning van deze scenario's is uitgewerkt in de rapportage.

Voor elk van deze scenario's zijn de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Uitgangspunt voor alle scenario's is dat de voorziening positief moet blijven en de stand van de voorziening terug te brengen tot minstens €2.000.000 in 2040. De volgende grafiek geeft de benodigde stijging van de riolheffing weer voor de periode in de periode 2024-2040.

Figuur 4-2: Tariefontwikkeling voor de verschillende scenario's (exclusief inflatie)

Advies ontwikkeling riolheffing

Geadviseerd wordt de heffing de komende planperiode enkel aan te passen met de indexatie. Hiermee wordt de voorziening gebruikt om de stijgende kosten op te vangen. Hieronder is het verloop van de voorziening in het geval van dit scenario gegeven.

Het handhaven van de heffing op het huidige niveau is een optie. De voorziening zal geleidelijk worden benut. Na de planperiode is een stijging noodzakelijk. Om te voorkomen dat de voorziening volledig leegloopt zal de riool- en waterzorgheffing op termijn verhoogt moeten worden. De benodigde stijging na

de planperiode (+2,0% voor de periode 2031 -2039) en de benutting en vulling van de voorziening, is in figuur 4-3 weergegeven.

Uitgaande van de huidige rente van 2,0% tot het einde van de planperiode, en het blijven activeren van de vervangingsbudgetten, zou dit betekenen dat eind 2028 de voorziening €623.000 bevat. Alle voorgenomen maatregelen worden hiermee gefinancierd, evenals de voorgenomen klimaatadaptieve maatregelen. Daarnaast, mocht de rekenrente in de komende jaren toenemen, is een stijging van de riool- en waterzorgheffing onvermijdelijk om kostendekkend te blijven.

Financiering:

De riool- en waterzorgheffing wordt jaarlijks voor de gemeenteraad vastgesteld met de 'Verordening Riool- en waterzorgheffing'. Voor 2023 is de hoogte van de heffing vastgesteld op €291,57 voor een regulier huishouden. Geadviseerd wordt de komende planperiode de riool- en waterzorgheffing enkel met de indexatie te verhogen,.

Juridische aspecten/wet- en regelgeving

Het inzamelen van afvalwater en verwerken van overtollig hemelwater is een taak van de gemeente. Het waterschap zorgt vervolgens voor het transport en de zuivering van het afvalwater. Daarnaast heeft de gemeente een regierol in de aanpak van structurele grondwateroverlast in het stedelijk gebied. De zorg voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn voor de gemeente wettelijke plichten. De gemeente heeft echter bij de invulling van deze zorgplichten de beleidsvrijheid de aanpak te kiezen wat zij, gelet op de lokale omstandigheden, het meest doelmatig en kostenefficiënt vindt. Duurzaamheidsdenken vinden wij daarbij belangrijk. Er is dus ruimte voor ambitiekeuzes. De gemeentelijke watertaken hebben eveneens raakvlakken met veel andere beleids- en taakvelden (zoals wegen, groen en ruimtelijke ordening). De afstemming wordt gerealiseerd door integrale onderhouds- en vervangingsprogramma's van de gemeente, die samen voor ruimtelijke kwaliteit zorgen.

Basisgedachte achter het Wrp is dat een gedegen en integrale beleidsafweging plaatsvindt op het terrein van de verbrede watertaken, met raakvlakken naar de openbare ruimte, financiën en personeel. De riool- en watertaken gaan dus verder dan alleen de buizen onder de grond

Aspecten van duurzaamheid

- Voor de planperiode 2024-2028 is budget opgenomen om invulling te geven aan de klimaatopgaven zoals omschreven in de klimaatadaptatiestrategie en de uitvoeringsagenda 2022-2027;
- In civiele projecten is het streven zoveel mogelijk straat- en dakwater af te koppelen en niet meer af te voeren naar de rioolwaterzuivering, met als voordelen:
 - Minder en constantere afvoer van water naar de rioolwaterzuivering, waardoor deze het water efficiënter en beter kan zuiveren;
 - Met de voorkeursvolgorde (her)gebruik – vasthouden – bergen – afvoeren gaan we bewust en doelmatig met het water om.
- Met het invoeren van Risicogestuurd Rioolbeheer verlengen we de levensduur van de riolering. Oftewel minder CO2-uitstoot, minder vaak vervangen van de riolering en minder geluids- en verkeersoverlast voor de buurt.

Per aspect (algemeen / afvalwater / hemelwater / grondwater / oppervlaktewater) staat er in het rapport aangegeven hoe dit invulling geeft aan het aspect duurzaamheid.

Algemeen:

- Verlengen bestaande infrastructuur door risicogestuurd beheer. Daarnaast zorgt adequaat onderhoud voor een langere levensduur van installaties en systemen. Het voorkomen van lekkages zorgt voor minder stroom- en waterverbruik;
- Geen vervuiling van schoon regenwater als er lozingen plaatsvinden i.v.m. inactieve of slecht presterende gemalen;
- Duurzame, klimaatadaptieve en circulaire ontwerpen bij nieuwbouw en renovatie.

Afvalwater:

- Aanmoedigen en meedenken met alternatieven 'anders omgaan met afvalwater'. Daarnaast zuinig omgaan met (drink)water. Ook afstemming met Waterschap over constantere aanvoer van afvalwater bij de zuivering voor een optimale werking;
- Voorkomen dat afvalwater onnodig wordt verpompt.

Hemelwater:

- Voorkomen van onnodige inzameling en transport van schoon regenwater vermindert het energie en waterverbruik in de gehele keten;
- Het tempo van maatregelen tegen wateroverlast wordt integraal afgestemd.

Grondwater:

- Het tempo van maatregelen tegen structurele grondwater-overlast volgt de natuurlijke vervangingsmomenten van riolering en wegen;
- Door (schoon) hemelwater zo veel mogelijk lokaal te verwerken en/of infiltreren, voorkomt dit onnodige voorzieningen en energieverbruik.

Communicatie/betrokkenenparagraaf

Op 5 oktober 2023 heeft er een informatief Politiek Forum plaatsgevonden waar de raad is geïnformeerd over:

1. De scope van de gemeentelijke watertaken en de uitwerking in visie en ambitie van de gemeente Winterswijk hierop;
2. De activiteiten en programmering;
3. De financiering.

Vervolgprocedure/evaluatie

Na vaststelling door de Raad wordt het WRP gepubliceerd op de website van de gemeente Winterswijk

Winterswijk, 31 oktober 2023

Burgemeester en Wethouders van Winterswijk,

de loco-secretaris,

M. Keur

de burgemeester,

B.J.J. Bengevoord